

UNA IMATGE NO VAL MÉS QUE MIL PARAULES

(J. TUSON)

Treball escrit per:

Ru·lan Sabater, Lluç
Serra Mir, Gabriel
Vaquer Grimalt, Pere

IES Ramon Llull
Llengua Catalana

2n Batxiller – D
04.02.2011

COMENTARI GENERAL SOBRE EL LLIBRE

Una imatge no val més que mil paraules és un llibre que pertany al gènere literari de l'assaig, la qual cosa es veu fàcilment, ja que presenta característiques pròpies d'aquest gènere literari. Característiques evidents que relacionen el llibre amb l'assaig són la brevetat (els capítols són molt curts), llibertat temàtica dels capítols (sempre relacionats amb el tòpic de la llengua), el desenvolupament asistemàtic dels temes i l'estil senzill, natural i amistós. Cal dir que és subjectiu (la xerrada és personal i expressa estats d'ànim), ja que l'autor no pretén simplement informar, sinó que tracta els prejudicis des del seu punt de vista, intentant convèncer al lector que la seva versió és la correcta. Per això, podem dir que es tracta també d'un text argumentatiu. Convé comentar que, com a característiques pròpies de l'assaig, hi ha una consciència artística (es cuida l'aspecte estètic) i una mescla d'elements com, per exemple, citacions, proverbis, anècdotes, etc. Finalment, està dirigit a un públic ampli, és a dir, que el lector no està especialitzat en el tema tractat i, per tant, això condiciona la forma d'exposició de les reflexions i meditacions de l'autor: ha de ser clar i precís.

Tal i com s'ha comentat anteriorment, es tracta d'un llibre en què cada capítol és un text argumentatiu, és a dir, que, per mitjà d'arguments, l'autor, que té una posició determinada sobre un tema, intenta influir sobre els receptors del seu missatge, els lectors, respecte d'aquest tema. L'autor, en aquest cas J. Tuson, adopta una sèrie d'estratègies o arguments per convèncer als lectors. Per començar, fa un gran ús dels arguments d'analogia o exemple (capítol 1: per demostrar la importància de les paraules sobre les imatges: "Pensem, ara, en dos caçadors [...]"; capítol 2: "Preguntar-nos si desapareixerà l'escriptura és com inquirir sobre la desaparició de la roda, inventada també, curiosament, a Mesopotàmia [...] o plantejar-nos si desapareixeran les eines, les estructures d'habitació o el control del foc"; capítol 3: la literatura s'aprèn de la mateixa manera que els escacs: "El joc dels escacs s'aprèn, i cal suposar que també es pot aprendre el joc de la poesia"; capítol 11: els pobles que tenen noms concrets no són primitius, perquè nosaltres feim el mateix i no ens hi consideram: "¿Que no fan el mateix ens nostres modistes que tenen un nom per a cada tipus de teixit?"; capítol 12: demostrar que les llengües no perden *el tren de la modernitat*: "[...] futbol, de football"; capítol 13: si "Un estat plurilingüe és molt car de mantenir" i ha d'haver-hi només una llengua, llavors "Un estat amb ensenyament públic i gratuït és molt car de mantenir" i "Un estat amb seguretat social generalitzada és molt car de mantenir", i s'ha d'acabar amb la sanitat i l'ensenyament públics). Els arguments d'autoritat també tenen una gran presència en el llibre (capítol 3: fa referència a la frase d'Umberto Eco "*no hi ha llibre sense llibres*" per suportar el seu punt de vista; capítol 4: al·lusió a Jespersen per donar suport a la seva tesi "Jespersen, en parlar de la correcció deia que [...]"; capítol 9: "[...] com ha anunciat amb arguments [...] la professora Carme Junyent [...]"; capítol 11: "Segons explica Gary N. Palmer [...]"; capítol 12 "Ja ho va deixar ben clar el gran lingüista Émile Benveniste [...]"; capítol 15 "[...] i en paraules de Jespersen [...]"). Un altre tipus d'argument que podem trobar dins l'obra de Tuson és l'argument de dades estadístiques (capítol 10: ús de dades tretes del llibre *La dignidad e igualdad de las lenguas. Crítica de la discriminación lingüística* del professor Juan Carlos Moreno Cabrera).

Per tant, després de veure els arguments que ofereix Tuson en el seu llibre per defensar el seu punt de vista respecte el que ell considera prejudicis lingüístics, podem concloure que la finalitat de la seva obra és convèncer al lector que aquestes dites que s'utilitzen freqüentment respecte les llengües no són vertaderes. D'aquesta manera, Tuson pretén influenciar al lector perquè vegi les llengües i allò que té a veure amb el llenguatge amb uns altres ulls. Així, podem determinar que hi ha un ús molt clar de la funció conativa (o apel·lativa) del llenguatge, ja que es vol obtenir una resposta per part del receptor/lector.

A més, per relacionar el lector i que aquest es senti proper a les idees que proposa, Tuson utilitza la segona persona del plural. Vegem-ne un parell d'exemples: "Podem imaginar" (capítol 2), "com ho hem fet nosaltres" (capítol 2), "Mirem-nos-ho" (Capítol 5), "Hi esteim d'acord?" (capítol 7), "Allò de la llengua materna que sempre ens ha d'acompanyar [...]", "[...] com viuen els holandesos dels nostres dies" (capítol 9). En definitiva, aquesta és una tècnica més de les que utilitza Tuson, en aquest cas pretén que el lector es senti inclòs, atracar-se al lector per tal que les seves idees no pareixin tan distants.

Per tal que les seves idees estiguin a l'abast de tothom, respecte a l'intel·lecte, Tuson utilitza un registre col·loquial, ja que és informal, familiar, relaxat i expressiu. Per això, també fa ús d'un llenguatge bàsic, d'un lèxic molt simple, comprensible per lectors de qualsevol nivell intel·lectual. Respecte la sintaxi, predominen les oracions subordinades, que poden arribar a tenir una llargada molt gran, coordinades i juxtaposades, aquestes darreres també poden tenir una longitud notable. Cal remarcar que, producte de tot això que s'ha comentat (registre, llenguatge bàsic i tipus d'oracions), n'hi ha moltes que comencen de manera

característica i poc freqüent: “I es que” (capítol 3), “I qui no vegi” (capítol 7), “I aquí no” (capítol 8), “I alguns hi afegeixen” (aquesta darrera és amb la què inicia el capítol 10),... Sobre el lèxic, com a producte també del que s'ha dit abans, és necessari comentar que Tuson diu les coses que pensa amb claretat, sense eufemismes ni paraules suaus: critica els prejudicis lingüístics als quals s'oposa (per exemple, capítol 1: “aquesta poca-soltada”; capítol 8: “I, ben mirat, això és una poca-soltada”) i persones (per exemple, capítol 2, on critica obertament i sense contemplacions un personatge històric i prestigiós com Plató: “Plató, carca genial i contradictori”). A més, Tuson és extremadament creatiu respecte al lèxic, ja que inventa paraules quan el llenguatge limita la seva expressió, l'exemple més clar n'és la paraula autobiofantasmagoria, utilitzada al capítol 5, tot i que *monolingüista* (acompanyat per la paraula “militant”) i *semilingües* també ho són. També fa ús de diminutius (capítol 3 “si volem exagerar una miqueta”) i de paraules en altres idiomes (capítol 8: “Ciao!”; capítol 9: “Do you speak english?”, “know what i know how” i “[...] perquè no hi ha how en l'absència total del what.”).

Ja hem repassat una sèrie de tècniques que utilitza Tuson per aconseguir que la seva obra destaquï sobre la resta, per no passar desapercebut i perquè el lector realment reflexioni sobre les seves idees. A més d'això, l'obra de Tuson té també una funció poètica, la qual cosa poden veure amb gran facilitat per la enorme quantitat de recursos retòrics que fa servir al llarg del seu llibre, a cada capítol. Això fa que qui ho llegeix pot pensar sobre allò que va proposant Tuson, alhora que disfruta dels detalls lingüístics que amolla. Respecte això, el primer que cal comentar són les ironies: resulta impossible parlar sobre l'obra de Tuson i no fer referència a la seva ironia. Els exemples d'aquesta ironia tan poc subtil com divertida són infinits, és allò que destaca més de l'estil de Tuson (capítol 1: “[...] vivim, avui, en la modernor més desfermada, pobres de nosaltres.”; capítol 2: “[...] no seria cap tragèdia si, en el futur, els humans arribem a perdre l'escriptura: tornariem, potser, al paleolític superior [...]”; capítol 3: “Aquests divins [...]”; capítol 3: “[...] els altres, pobres, [...]”; capítol 3: “[...] des de la nostra radical inferioritat i impotència.”; capítol 3: “Una teràpia si pot ser econòmica que pugui ser dispensada per la seguretat social”; capítol 4: “qualsevol membre de la xusma podem accedir-hi”; capítol 11: “Uns pobles [...] que van demostrar el seu altíssim grau de civilització destruint ètnies i cultures arreu [...] i que van segrestar i esclavitzar milions de persones [...]. És clar, com que encara estaven fent camí cap a la civilització humana...”); capítol 11: “[...] fan servir moltes paraules diferents per referir-se a la neu i al glaç, pobres. ¿I què farem nosaltres amb tot allò de la pluja, el plovisqueig, [...] o el diluvi?”). Les interrogacions retòriques (capítol 2: “¿occidentals de quin orient?”; capítol 2: “¿Internet sense escriptura?”; capítol 4: “¿Hem de tornar a l'època en què hi havia un vuitanta per cent d'analfabets, un cinc per cent d'escolaritzats privilegiats i un quinze per cent de gent despistada?”; capítol 4: “¿És, doncs, tot permès?”; el capítol 5 comença amb quatre preguntes retòriques, amb to irònic inclòs; capítol 7: “¿I per què ja no val?”; capítol 8: “¿Quina és la llengua *materna* d'aquest científic?”; el capítol 9 comença amb tres preguntes retòriques; capítol 11: “¿Som, per això, un poble endarrerit?”; el capítol 12 comença amb tres preguntes retòriques; capítol 13: “¿I com s'entenen de poble en poble?”), les oracions exclamatives (capítol 4: “[...] si escrivien tan poc!”; capítol 4: “el cinquanta-cinc per cent de la població llegeix!”; capítol 9: “pobres coales i pobres linxs ibèrics!”; capítol 10: “Quina monstruositat de dialogístics! Quin malson, tanta comunicació!”) i les oracions inacabades per punts suspensius (capítol 4: “És clar que escrivien millor, els periodistes del segle XIX...”; capítol 11: “És clar, com que encara estaven fent camí cap a la civilització humana...”)) són també recursos molt característics de Tuson, ja que els fa servir molt freqüentment. Altres figures literàries de les quals fa ús Tuson són la comparació (capítol 2: “[...] com roda de molí monumental”; capítol 15: “Una llengua pot perdre lèxic, com qui perd forces”), la metàfora (capítol 7: “La nostra llengua, doncs, és arròs a la cassola”), l'al·legoria (capítol 15: metàfora continuada en què compara l'estat d'una llengua, en quant al seu ús i la seva evolució, amb la salut que pot tenir una persona, ho resumeix perfectament la frase següent: “[...] mai no se sabrà si haurà de fer servir cadira de rodes per sempre més”), la personificació (capítol 2: “[...] el sistema de fixar les paraules voladores [...]”), l'enumeració (capítol 14: “aragonès, aranès, asturià, basc, castellà, català i gallec”) i l'exageració (capítol 2: “[...] tornariem [...] al paleolític superior”; capítol 3: “Ben mirat [...] aquesta afirmació podria sonar un pèl racista”; capítol 9: “O això, o la tornada general a l'analfabetisme.”) en alguns casos reconeix que exagera massa (capítol 2: “Podem, fins i tot, adoptar una posició radical [...]"). Respecte el seu estil també s'ha de comentar que en certs casos es dirigeix a terceres persones, que no són ni ell mateix ni el lector (capítol 1: “¿Per què hauria de parlar jo com vós, senyor eminència?”; capítol 3: “Pocs fums, doncs, senyor poeta: sou

tan humà com qualsevol.”). Tuson fa ús de dites populars (capítol 3: “ja ho diu la dita rànica: *a la taula i al llit, la dreta és pel marit*”) i, algunes vegades, proposa variacions del les frases fetes que contenen prejudicis lingüístics (capítol 1: “Unes paraules, ben agermanades, valen molt més que tot d'imatges”; capítol 12: “Hi ha llengües que han perdut el tartana de la modernitat”). Tal i com s'ha comentat anteriorment, hi ha una gran presència d'exemples, molts d'ells utilitzats com a arguments, n'hi ha d'altres que serveixen perquè l'explicació sigui més gràfica o més fàcil d'entendre (capítol 1: citació d'un fragment de *Isabel i Maria*, de Mercè Rodoreda; capítol 2: exemple sobre “els yanomanos de l'Amazònia”; capítol 2: “ni tan sols l'estadi Maracanà podria acollir aquest volum gairebé inimaginable”; capítol 6: diàleg entre dues persones que seveixen d'exemple de persones que opinen sobre temes dels quals són ignorants; capítol 7: exemple en què apareix Mozart; capítol 8: dos exemples sobre persones imaginaries per demostrar la falsetat del tòpic). Finalment, cal remarcar les referències culturals que fa Tuson al llarg de la seva obra (capítol 1: referència a *Touch of Evil* i *Mighty Afrodite*; capítol 3: referència a *La lletra escarlata*, “[...] una mena de lletra escarlata penjada al pit per sempre més”; capítol 5: referència a l'*Elogi de la diferència*, d'Albert Jacquard).

VALORACIÓ PERSONAL

Tal i com s'ha comentat, mitjançant aquest llibre, Tuson pretén la reflexió del lector respecte els temes que es tracten als diferents capítols. Efectivament, s'aconsegueix aquesta reflexió, sobretot respecte el futur de la nostra llengua, del català, i de la manca d'importància que reb en l'actualitat. Aquestes idees que es presuposen sobre les llengües, aquests tòpics (“prejudicis lingüístics”, per Tuson), que en un principi semblen certs, ja que no es qüestionen, són les que aquesta obra tracta i provoca que el lector les *miri amb uns altres ulls*. Gràcies al llibre, ens adonam que les llengües són part de la nostra manera de ser i que no podem permetre que ningú intenti reprimir-ne els parlants. A més d'això, també aprenem que hem d'estar oberts a la resta de llengües, que la nostra llengua no és la “correcta”, no és la que “ha de ser parlada”, sinó que cada llengua és única i que cadascuna ens aporta un punt de vista diferent. D'aquesta manera, hem de defensar la nostra llengua, però no hem de permetre que la resta de llengües vagin desapareixent per la comoditat de persones tancades a allò que no és propi, a ignorants (com diria Tuson, “monolingüistes militants”). Per tant, efectivament, s'aconsegueix l'objectiu del llibre: el canvi de consciència del lector respecte les llengües.

Tot i així, és necessari comentar que aquesta exageració i aquest radicalisme amb què Tuson pretén demostrar la falsetat dels prejudicis lingüístics provoca que el seu punt de vista sigui menys fiable. És freqüent l'ús de la fal·làcia de *reductio ad absurdum* (reducció a l'absurd) a l'hora de parlar sobre aquests tòpics per part de Tuson. L'exemple més clar de l'ús d'aquesta fal·làcia és al començament del capítol cinquè: “¿Com l'autobús, el tren o la bicicleta? ¿Des d'on i cap a on ens porten les llengües? ¿Encara arriben amb una hora de retard o ja han après la virtut delicada de la puntualitat? ¿Que tenen gaires accidents o són, en canvi, mitjans de comunicació força segurs?”. L'ús d'aquestes preguntes retòriques amb un to irònic té l'objectiu ridiculitzar el tòpic (“El llenguatge és un mitjà de comunicació”) i, d'aquesta manera, que sembli que aquest tòpic no es pot prendre seriosament. Doncs aquest ús dels recursos literaris de la ironia i les preguntes retòriques, que és efectiu en altres capítols del llibre, serveix per fer que els lectors més inexperts caiguin en la seva trampa, tot i que no és més que una fal·làcia, un engany per mitjà de falces aparences.

Llavors, al final d'aquest mateix capítol, Tuson escriu el següent: “Queda clar, doncs, que les llengües són alguna cosa més que un mitjà de transport”. Té la intenció de negar la veracitat de la frase que dóna nom al capítol, però amb la oració amb què acaba el capítol demostra que, amb la seva argumentació, no està tractant pròpiament el tòpic, sinó que es dedica a defensar altres aspectes de les llengües. A més, si recordam el tòpic, “El llenguatge és un mitjà de comunicació”, no suposa que les llengües siguin purament “mitjans de transport”, aquesta relació l'estableix Tuson al principi del capítol, per mitjà de la fal·làcia comentada just abans.

En definitiva, el llibre presenta certes mancances, que poden ser ignorades per la gran majoria de gent, però que han de ser remarcades. Tot i això, és necessari admetre que Tuson aconsegueix el propòsit que es planteja a l'hora d'escriure el llibre: es produeix una reflexió sobre les llengües i, a més, es relaciona el contingut expressat amb el català.

EL LLIBRE

Cap. 1. “Una imatge no val més que mil paraules”.

Tema: la limitació de les imatges en quant a comunicació; la infinitat de possibilitats que presenten les paraules en aquest aspecte.

Resum: Pel que sembla això és un aforisme xinès molt antic. Quan entre dues persones s'arriba a la conclusió de que la comunicació oral és impossible, sí que una imatge val més que mil paraules, però això n'és l'excepció.

La parla és un dels ingredients distintius de la humanitat. Vam arribar a l'estatus de *sapiens* sense imatges. Potser abans no, dirà algú, però ara les imatges són imprescindibles i poden arribar a copsar i commoure molt més que les paraules.

El problema fonamental és quin tipus d'informació podem arribar a transmetre amb aquests elements visuals. Amb imatges podem fer notar algunes coses més aviat elementals i també podem donar ordres, però poca cosa més, en el fons.

Les imatges tenen una capacitat discursiva limitada; mentre que les paraules, convertides en text, poden desvetllar imatges mentals sense límit. Donem doncs la volta al mitjà: “Unes poques paraules, ben agermanades, valen molt més que tot d'imatges”.

I més encara, com representarem la “malvolença” i, més encara, la noció de “causa”? Conceptes abstractes. Ara sí: amb paraules, no amb imatges. Però les imatges també són creació humana i, en determinades circumstàncies, poden ser força útils. Per què no podrien conviure amb harmonia imatges i paraules, sense dictaminar la superioritat de les primeres?

a. Quin paper té l'ús oral de la llengua, la parla, en el desenvolupament de la condició humana?

J. Tuson posa l'exemple de dos caçadors que han de caçar una peça, i per motius que no venen al cas, han de canviar de plans, però no es comuniquen amb imatges, sinó amb paraules, fet que fa possible a la tribu aconseguir aliment. El que ve a dir amb aquest exemple és que els humans han avançat gràcies a que les llengües són més pràctiques que les imatges.

b. Per què la parla és més important que les imatges? Amb quin exemple sustenta Tuson la seva tesi?

Això és perquè fa cent mil anys que parlem, mentre que en fa trenta mil que utilitzem les imatges. Tuson utilitza l'exemple de dos caçadors que estan vigilant un animal i que, quan han de matar-lo, un vol dir-li una cosa a l'altre. Com que Tuson vol demostrar que és més pràctic comunicar-se amb paraules que no pas amb imatges, proposa que el primer caçador li explica el que vol expressar mitjançant dibuixos al segon, la qual cosa dóna temps a l'animal a escapar-se, deixant als caçadors sense menjar.

c. Quin tipus d'informació poden transmetre les imatges i quin no?

Les imatges tenen la capacitat de transmetre informació molt elemental (“compri aquest cotxe”, “el príncep de Gal·les es banya en bermudes a les Bermudes”, “Katmandú es troba aquí”, “pas de vianants: els bípedes primer”, “renteu aquesta camisa a menys de trenta graus”, “precaució a causa d'unes obres”) al cinema i televisió, tanques publicitàries, enciclopèdies, senyals de circulació, icones esportives... També poden donar ordres (“direcció obligatòria”, “prohibit l'aparcament”) i provocar emocions. En canvi, no poden comunicar la idea de condicionalitat (“Vindré amb tu *si...*”), finalitat (“Treballa *per* pagar-me unes vacances a Escandinàvia”) ni de correlació (“Fa fred. Tanca, *doncs*, la finestra”). Tampoc poden expressar entitats abstractes com, per exemple, la bondat, honestat, estimar... exceptuant-ne justícia. En definitiva, les imatges tenen una capacitat discursiva limitada, només mostren fragments de la realitat, mentre que amb les paraules pot expressar-se tota la realitat.

d. És cert que les paraules poden produir imatges mentals?

Sí, les paraules creen imatges en al nostre cervell. Això ho demostra mitjançant un fragment de la novel·la *Isabel i Maria* de Mercè Rodoreda, on resulta impossible explicar a través d'imatges algunes expressions. Al cap i a la fi, podem imaginar-nos la situació al nostre cervell, gràcies a les paraules.

e. Com es representen els conceptes abstractes?

Aquests conceptes poden representar-se, tal i com s'ha comentat anteriorment, únicament per mitjà de paraules. Les imatges només ens satisfan en el cas excepcional de la *justícia*, que pot ser representada com una persona amb els ulls embenats que aguanta unes balances. La resta d'entitats abstractes (“dubte”, “malvolença”, “corrupció”...) no tenen representació visual, podem explicar-los solament a través de paraules, les imatges són inútils en aquest cas.

Cap. 2. “Aviat desapareixerà l'escriptura”.

Tema: la impossibilitat que l'escriptura deixi de ser utilitzada, que desaparegui.

Resum: Perdre l'escriptura conduiria a tornar al nivell de desenvolupament humà del paleolític superior, ja que resultaria impossible mantenir una vida tan complexa com la que tenim, que és el que el passa a pobles com els yanomanos.

Sense l'escriptura, resultaria complicat continuar amb aquesta organització social. Precisament, l'escriptura, inventada fa cinc mil anys a Mesopotàmia, va sorgir per simplificar la manera de viure d'aquesta civilització. La desaparició de l'escriptura comportaria un canvi de vida radical, en que desapareixerien també gran part d'institucions i invents que ens permeten mantenir i augmentar aquest nivell de desenvolupament.

Així doncs, perd el sentit qüestionar-se la desaparició de l'escriptura, ja que es tracta d'un invent que ens facilita l'existència. Si perdéssim l'escriptura, hauríem d'acabar ideant un sistema que ens permeti emmagatzemar informació i que estigués a l'abast de tothom, senzill. I quin sistema és més eficaç i simple que aquest que utilitza poc més de dues dotzenes de lletres i permet codificar qualsevol informació?

a. Per què serveix l'escriptura? Qui la va inventar? Què passaria si desaparegués?

L'escriptura serveix per emmagatzemar informació de qualsevol tipus, de manera que la memòria no hagi de fer l'esforç de recordar-ho tot. L'escriptura va ser inventada fa uns cinc mil anys a Mesopotàmia gràcies als escriptors, que feien anotacions sobre taules d'argila per facilitar el comerç. Si, hipotèticament, desaparegués l'escriptura, es produiria un canvi radical en el nostre mode de vida, ja que seríem incapaços de mantenir institucions jurídiques, administratives, educatives i sanitàries, entre d'altres. A més, per evitar tornar a un nivell de desenvolupament similar al que els humans teníem durant el paleolític, si perdéssim l'escriptura, hauríem de crear un sistema per emmagatzemar informació d'una manera senzilla i que estigués a l'abast de tothom.

b. Quins avantatges té el manteniment de l'escriptura en la nostra societat? Quin exemple posa en J. Tuson per defensar aquesta?

L'escriptura ens permet organitzar la societat més fàcilment, a més de, tal i com s'ha comentat, permetre l'existència de diverses institucions, a més dels ordenadors (teclat i impressora) i l'Internet. Per il·lustrar la necessitat d'aquest útil instrument, Tuson ens proposa la situació d'una persona analfabeta: té el problema que no sap orientar-se en una ciutat, tot i que aquesta està plena d'indicacions escrites, i s'ha de dedicar a preguntar a la gent que sí que té coneixement de l'escriptura i la lectura sobre les seves coordenades.

Cap. 3. “Fer literatura és cosa de pocs, ben dotats per la natura”.

Tema: La capacitat de construir una obra literària/poètica no és cosa de pocs, sinó de dedicació i treball.

Resum: Ben mirat, aquesta afirmació podria sonar un pèl racista perquè qui diu això potser pensa, en el fons, que els humans no som ben bé iguals. Hi hauria dues menes d'humans, uns privilegiats i gent més aviat vulgar. I, doncs, no fer poesia o literatura vindria a ser un defecte de naixement.

Hauríem de pensar que l'obra poètica és qüestió d'ofici i dedicació. Perquè, per arribar a ser poeta, primer cal ser parlant ordinari. I un cop tens llesta la llengua pròpia, es pot plantejar si en fas un ús estètic. Això vol dir que tot poeta té models, models recordats o oblidats i, en aquest segon cas, integrats en el fons de les seves habilitats lingüístiques.

Vistes així les coses, fer literatura no és res més que una capacitat a l'abast de qualsevol humà, una capacitat que es desenvolupa si les circumstàncies de l'entorn ens resulten favorables.

a. En què consisteix el prejudici-racisme d'aquesta afirmació?

Perquè qui realitza aquesta afirmació considera que els humans no són iguals: que n'hi ha alguns de superiors i privilegiats, la minoria, i d'altres que són inferiors i vulgars, la majoria. D'aquesta manera, es fa una divisió dels humans en funció de la seva capacitat innata de poder escriure literatura.

b. Digues si J. Tuson pensa que el poeta neix o es fa. Per què?

Tuson considera que el poeta es fa, ja que és necessari dedicar temps i esforç per elaborar una obra poètica. Creu que no és possible que hi hagi persones predestinades a saber fer literatura, ja que no és un aspecte que vengui donat pels gens, sinó que depèn de l'acció de l'entorn, és a dir, de la cultura, i de la dedicació de la persona.

c. Què és més important: la llengua o la literatura? Per quina raó?

És més important la llengua, ja que sense llengua no hi ha literatura. Per arribar a fer literatura primer cal dominar la parla ordinària i, llavors, ja és possible començar a dedicar-se a l'ús estètic de la llengua per produir literatura.

d. És possible aprendre a ser escriptor? Com es pot fer?

Sí, és possible. És important començar a llegir com més prest millor, ja que així es disposa de més models a seguir, i s'aprenen habilitats lingüístiques. Cal comentar que és evident que existeix un factor previ, aportat pels familiars i persones properes. També hi influeix l'educació rebuda. Finalment, hi ha una part que l'ha de posar la persona que desitja escriure, que és, com s'ha comentat, la lectura, l'esforç i la dedicació per intentar millorar cada cop més.

e. Quines ironies podem trobar en aquest capítol i a qui les adreça?

“[...] hi hauria dues menes d'humans: uns pocs de privilegiats [...]”

“[...] els altres, pobres, [...]”

“[...] des de la nostra radical inferioritat i impotència.”

“[...] per a alguns divins [...]”

“Aquests divins [...]”

“[...] ni Karpov, ni Kaspàrov van començar als cinquanta anys les seves malifetes [...]”

“Tot menys deixar-nos acomplexar per aquesta gent divina que està per sobre del bé i del mal, a l'altra banda de la ratlla.”

“Una teràpia si pot ser econòmica i que pugui ser dispensada per la seguretat social.”

La majoria d'ironies estan dirigides als “divins” que es consideren els únics capaços d'escriure literatura. Tot i així, n'hi ha d'altres que serveixen per riure-se'n de nosaltres, “pobres”, els que no som capaços d'elaborar una obra poètica.

Cap. 4. “Els joves parlen malament i els periodistes escriuen malament”.

Tema: La naturalitat de les llengües; no es pot arribar a una perfecció en l'ús de la llengua, s'ha de deixar que avanci.

Resum: La frase s'inscriu de ple en la mentalitat i actitud d'aquells que canten les glòries del passat i menyspreen les coses d'avui. L'educació és a l'abast de tothom, i en el moment en que s'universalitza la pràctica de la lectura i l'escriptura és normal que hi hagi de tot en la vinya cultural: des de gent que té dificultats fins a gent que domina. El que no és decent, ni just, es llegir la premsa i les revistes a la percaça de l'ensopegada. Tenim el dret de buscar la perfecció però és d'il·lusos creure que l'assolirem. Les llengües canvien i, en part, els canvis es produeixen perquè els parlants no seguim els models de les generacions anteriors, no podem deturar pas les llengües. Això no significa que s'hagi de permetre tot. Les llengües son espais de coincidència i de convivència, i caldria que ens esforcéssim per eliminar les ambigüitats i equívocs. Els joves no tenen cap problema, simplement fan ús de la funció fàtica del llenguatge. Tenen el control del sistema i, quan toqui, deixaran de parlar com adolescents. L'escola i altres institucions socials ja s'encarregaran dels petits refinaments.

a. A quin tipus de variació lingüística fa referència J. Tuson? Quins exemples posa?

Varietat històrica, que canvia amb el temps. Ho justifica per explicar l'argot o la forma de parlar dels adolescents, que cada generació té la seva forma característica de parlar. Posa l'exemple de llibre (més endavant pot canviar el seu significat) o el de programa (ja no diem programa al que donaven als teatres: programa informàtic).

b. Per quin motiu cita al lingüista Jespersen?

Com una cita d'autoritat, per reforçar el seu argument de la correcció dins la llengua.

c. Què vol dir que els joves són “semilingüistes”? Hi està d'acord en Tuson?

Vol dir que no parlen bé, que pel vocabulari que usen és com si parlessin a mitjes. No hi està d'acord, Tuson utilitza aquesta paraula per fer un argument, en contra, de burla, preguntant-se si aquests “semilingües” també son humans a mitjes.

Cap. 5. “El llenguatge és un mitjà de comunicació”.

Tema: Negar que el llenguatge serveixi única i exclusivament per a la comunicació.

Resum: Les llengües, és clar, permeten l'intercanvi d'informació, però també podríem definir-les, per exemple, com a mitjans per a la divisió de treball. Les llengües, però, fan molta més feina, són el suport del pensament i fan possible el diàleg interior; a més, són el lligam privilegiat de la comunitat.

Començant pel suport del pensament i el diàleg interior. La major part del nostre temps l'invertim dialogant amb nosaltres mateixos.

També podem dir que quan pensem parlem, degut als moviments subvocals.

Aquests diàlegs interns, són els responsables principals de la consciència i són també el suport de l'autoexpressió lliure.

La dimensió interna de les llengües, a més, ens assegura la identitat personal en el temps.

Encara que té un àmbit personal, també té una cara col·lectiva. Cooperem gràcies a una llengua, per això podem dir que les llengües són indicadores d'identitat col·lectiva, encara que no són responsables de cap ideologia.

Finalment, les llengües ens ordenen el món, tot i que hi ha bilions d'objectes, els agrupem en noms comuns, és a dir, són classificadores.

Queda clar, doncs, que les llengües són alguna cosa més que un mitjà de transport.

a. Per què diu J. Tuson que les llengües són autèntics monuments de la naturalesa? Quines propietats tenen?

Considera que són monuments de la naturalesa perquè, a més de permetre l'intercanvi de comunicació, també fan possible el diàleg interior, ordenar la societat i classificar el món, per facilitar-nos l'existència.

b. Quines proves dóna quan fa l'afirmació següent: “Quan pensam, doncs, parlem”.

Tuson considera l'existència d'uns moviments anomenats subvocals durant el diàleg interior, és a dir, que, quan parlem amb nosaltres mateixos, realitzam una espècie de parla amb sordina, que la llengua de la boca acompanya els nostres pensaments fent petits moviments.

c. Què vol dir que la llengua és “el suport de l'autoexpressió lliure”?

Aquesta expressió significa que la llengua, en el diàleg intern, no té cap restricció: és possible dir qualsevol cosa lliurement, sense censura, és a dir, que no és possible ni bloquejar ni prohibir aquest discurs interior.

d. Quines conseqüències ha de tenir que les llengües siguin indicadors d'identitat col·lectiva? Què vol dir això?

Les llengües ens ajuden la relació entre persones que en parlen una d'igual, ja que el fet de tenir una llengua en comú afavoreix la unió entre persones, de la mateixa manera que es senten unides les persones que comparteixen aficions.

e. Comenta l'expressió “les llengües, com a concrecions del llenguatge ens ordenen el món”.

Aquesta expressió significa que les llengües permeten classificar els infinits objectes que hi ha en el món en grups, ja que som capaços d'abstreure-nos per definir grups d'objectes amb característiques similars (color, forma, textura, ...).

Cap. 6. "El ioruba és una llengua rara, exòtica"

Tema: Llengües estranyes o diferents? Punts de vista de cada parlant.

Resum: Aquest prejudici es crea perquè algunes persones només troben normal allò que elles són, fan i, en el nostre cas, la llengua que parlen. Totes les llengües, sense cap excepció, tenen vocals, consonants, paraules que es poden classificar com parts de l'oració, estructures oracionals, marcadors de modalitat,... En definitiva, totes tenen gramàtica. El cas del ioruba és igual. A més, aquestes llengües estranyes també tenen mots per coses abstractes tant per mots concrets i planers.

a. De quina manera desfà en Tuson el prejudici de les “llengües rares”? Quins exemples utilitza?

Argumentant que aquests prejudicis es basen en la ignorància i que molta gent pensa que lo normal es allò que fa, allò que és i la llengua que parla.

Cap. 7. “La meua llengua és la més fàcil de totes”

Tema: La dificultat d'una llengua depèn de la proximitat d'aquesta, a la pròpia, a més un nadó aprendrà la llengua que més escolti amb més facilitat.

Resum: La llengua és una pertinença molt especial i en cap cas ens en podríem desprendre, també és part constitutiva i essencial de nosaltres mateixos.

Cada parlant podrà fer servir aquesta frase amb la màxima tranquil·litat; a condició que no perdi de vista el

caràcter absolutament relatiu de l'expressió. I malament rai si aquesta afirmació la fa amb la intenció de menysprear llengües alienes, o amb el propòsit de ficar la por al cos dels altres parlants induint-los a abandonar la llengua diferent.

El mapa de les distàncies i les dificultats es pot orientar des de qualsevol racó i en qualsevol direcció. Tot és qüestió de perspectiva.

Una criatura acabada de néixer parlarà espontàniament la llengua del seu entorn, i trigarà el mateix en aprendre qualsevol llengua; tot depèn de la llengua que soni al seu voltant.

a. És cert que hi ha llengües fàcils i llengües difícils? De què depèn la facilitat o dificultat?

No podem afirmar que existeixin pròpiament llengües fàcils i llengües difícils, ja que la llengua més fàcil és sempre la nostra, la que vàrem conèixer primer. Això és cert per qualsevol persona del món: tothom troba que la seva llengua és la més senzilla d'aprendre.

A partir d'això, podem determinar que la facilitat o dificultat d'una llengua depèn de la proximitat estructural o distància que hi ha entre aquesta llengua i la llengua pròpia.

b. Quin argument desenvolupa per demostrar que la llengua pròpia és la més fàcil?

Tuson desenvolupa un argument del tipus d'exemple, ja que planteja que ens és més “fàcil” un arròs a la cassola, que no un plat de peix cru, que ens és més difícil. El plat d'arròs a la cassola representa la nostra llengua, aquesta que ens és pròpia, mentre que el plat de peix cru simbolitza una llengua llunyana i “complicada”, tal i com és, per exemple, el japonès.

Cap. 8. “La llengua “materna” sempre ens ha d'acompanyar”

Tema: demostrar que realment no convé, ni és possible, aferrar-nos a la nostra llengua materna de manera indefinida.

Resum: la llengua que feim servir amb més comoditat i naturalitat, o llengua materna, no és necessàriament única, ja que hi ha persones que depenen de la situació fan ús d'una llengua o d'una altra.

Tot i això, hi ha estats que pretenen el monolingüisme, que consideren que no és necessari aprendre més d'una llengua dins del mateix estat. Amb això, ignoren el fet que l'aprenentatge de llengües ens permet desenvolupar certes habilitats lingüístiques, que ens poden ser de gran ajuda al llarg de la vida, de la mateixa manera que és útil saber controlar els registres diferents.

És només en situacions antinaturals que podem conservar la llengua materna passi el que passi, ja que a la pràctica està comprovat que el canvi de llengua ocorre de manera completament natural.

En definitiva, el canvi de territori suposa un canvi, radical o gradual, de llengua. No són necessàries les fronteres per saber que hi ha una llengua pròpia d'un lloc, ja que hi ha una quantitat de llengües immensa respecte el nombre d'estats que hi ha al món.

a. Explica els dos exemples hipotètics que utilitza J. Tuson per afirmar que “la llengua materna sempre ens ha d'acompanyar... si les circumstàncies l'acompanyen”.

En el primer exemple, Tuson descriu la vida d'un nen de Guatemala que és adoptat per una parella francesa, que resideix a París. Quan és major d'edat, se'n va a Oxford a estudiar. Després d'acabar la carrera se'n va a Berlín a treballar, ho fa durant 30 anys. Cada estiu passa les vacances a Cadis, per la qual cosa té coneixements bàsics del castellà.

El segon exemple tracta d'un paleta que se'n va anar de la seva terra per treballar a Londres durant quaranta-cinc anys.

b. Quins perills té el monolingüisme? Quins prejudicis pot generar?

El monolingüisme limita les habilitats lingüístiques, de la mateixa manera que una persona que sap controlar

els diversos registres té més facilitat per manejar les situacions amb les que es pot trobar. El monolingüisme pot general el prejudici que existeix una llengua per estat, de manera que no és necessari aprendre més d'una llengua si no canviem d'estat, i menys si no hem de passar per cap frontera. El problema d'això és que existeixen prop de dos-cents estats i unes sis mil llengües, de manera que, si pensam "un estat, una llengua", queden cinc mil vuit-centes llengües que no disposen d'un espai físic on ser utilitzades, la qual cosa és completament irracional.

Cap. 9. "Val més dedicar les hores de català a l'estudi de l'anglès"

Tema: Marginament de les llengües nats per les llengües estrangeres, suposadament més útils

Resum: Si el nombre de llengües minvés per la uniformització lingüística, això implicaria també la uniformització de voluntats, estils i idees. La desaparició de la diversitat ens abocaria a una humanitat de clònics. Hem de ser nosaltres els que ens encarreguem de la conservació de la nostra llengua perquè no hi hagi aquesta substitució. A més, la majoria de la població té més ocasions de parlar la llengua de la seva terra que la llengua anglesa. No és que no sigui bo aprendre llengües, però no és decent marginar-ne una i precisament la que tenim més a prop, ja que l'anglès l'usem d'una forma pràctica, no és necessari augmentar les seves hores a l'escola, ja que l'escola fa una feina molt gran per a coneixements menys urgents, però que desenvolupen un seguit de destreses importants: llegir entendre, escriure i fer-se entendre. És útil, però, qualsevol coneixement perquè és una contribució fonamental en la construcció personal.

a. De quina manera se pot evitar la mort de les llengües en perill d'extinció? Quin paper hi juguen els parlants i els Estats?

La conservació d'una llengua passa per tres vies, d'aquesta manera segueix viva i no mor. La primera és la transmissió familiar, la segona és el funcionament de la llengua per els mitjans de comunicació i la darrera és la llengua a l'escola. Els parlants juguen el paper d'usar la llengua, i l'Estat juga el paper de fer-la servir en els mitjans de comunicació. Conjuntament han de intentar conservar-la i cuidar-la.

b. Què en diu en J. Tuson de l'escola? Com pensa que ha de ser l'educació?

Pensa que és un lloc d'adquisicions múltiples i sempre enriquidores. L'educació ha de ser de dues maneres: per una part ha de ser l'obtenció de tot tipus d'informacions i, per l'altra, és l'habilitat per destriar-les, organitzar-les, creuar-les,... No hi ha assignatures més importants que les altres perquè totes aporten informacions i coneixements, i ajuden a desenvolupar aquestes habilitats.

Cap. 10. "Les llengües amb més parlants són les més útils"

Tema: La llengua més útil no és la més parlada, sinó la que et pot solucionar més problemes.

Resum: Si la utilitat d'una llengua depengués del nombre de parlants, sense cap altra consideració tindríem que el xinès seria gairebé tres vegades més "útil" que l'espanyol; l'espanyol una mica més "pràctic" que l'anglès, etc.

Les xifres absolutes no ens diuen gran cosa sobre la utilitat o el caràcter pràctic de les llengües: si vols estiuajar any rere any, a Grècia, el grec serà la llengua més útil.

Una primera conclusió és que en un país concret la llengua més útil i pràctica és la llengua concreta d'aquell país.

Cal considerar uns altres territoris o dominis: els que configuren a l'entorn de temes, especialitzacions i activitats, dominis que agrupen un conjunt de persones disposades a intercanviar informacions de mena diversa i productes variats. És aquí on es pot plantejar la necessitat de disposar d'una llengua.

Aquests territoris no geogràfics poden demanar, en cada cas, una llengua diferent.

Tot és qüestió de saber on ets i que vols fer.

No és més “útil” la llengua amb més parlants, sinó la que et pot resoldre més problemes.

Hi ha països en que la “llengua més parlada” pot arribar a ser la llengua d'un altre territori, cosa que no s'ha produït de manera espontània, s'ha produït un daltabaix. El daltabaix màxim és la prohibició pura, que obliga a milions de persones a abandonar la seva terra sense gaires possibilitats de guanyar-ne una nova.

a. Per què no es certa aquesta afirmació? Com desfà Tuson el prejudici?

Defensa que si aquesta afirmació fos certa, la llengua més útil seria el xinès, després l'espanyol, seguit de l'anglès, etc, i això sabem que no és cert perquè no podríem parlar amb tots els milions de persones que parlen aquestes llengües.

Tuson desfà el prejudici posant-nos l'exemple de que si una persona estiuja a Grècia, la llengua més útil serà el grec, és a dir, la llengua és útil depenent d'on et trobes o que vols fer.

b. Com explica la substitució lingüística?

Explica que es deu a un daltabaix, com la prohibició d'una llengua, que suposa un eclipsament públic, econòmic i laboral d'aquesta llengua. Això implica que els parlants es veuen obligats a abandonar la seva terra, perden les seves arrels i amb poques possibilitats de trobar-ne de noves.

Cap. 11 “En algunes llengües no es pot parlar de coses abstractes”

Resum: Els humans som éssers que parlem de coses concretes i, a més, d'unes realitats que no són més que construccions mentals, idees que tenen vida en el nostre cervell i no pas en la realitat visible i tangible. Algunes persones han considerat que hi ha pobles que es troben en un estadi primitiu i d'altres en un estadi superior, els quals es diferencien dels primers per la seva capacitat d'abstracció, de produir noms abstractes i col·lectius per generalitzar les coses, per economitjar el llenguatge. En realitat, totes les llengües tenen capacitat d'abstracció i tenen noms concrets i generals segons les seves necessitats (per exemple els esquimals amb la neu, els pintupi amb els caus dels animals, o els modistes amb els tipus de teixits).

En definitiva, totes les llengües del món permeten relacionar-nos amb la realitat i, alhora, amb les ficcions universals.

a. És certa aquesta afirmació? Quina és la història d'aquest prejudici? Què en diu Tuson?

No, aquesta afirmació no és certa. Tuson ens explica que aquesta afirmació es va originar fa uns 3 segles, concretament a la França il·lustrada. Determinats filòsofs i assagistes (en destaca Diderot) varen considerar que hi havia uns “pobles salvatges” i d'altres que eren més avançats i filosòfics.

Tuson diu que aquesta expressió pretén demostrar la superioritat d'uns pobles sobre d'altres i d'unes llengües sobre d'unes altres i, en conseqüència, expressar racisme. Comenta que no s'ha descobert cap llengua que no tingui noms generals o col·leccions de coses, seria inimaginable que existís tal llengua, ja que els seus parlants haurien de tenir una memòria infinita. A més, fins i tot les llengües considerades il·lustrades i filosòfiques tenen noms concrets com, per exemple, classes de raïms, mobles, mitjans de locomoció, etc.

b. Resumeix els exemples i digues què demostren.

Per començar, Tuson ens parla sobre el poble pintupi d'Austràlia, que té noms molt concrets per designar l'amagatall de diferents animals, que els serveix per identificar amb precisió màxima on es troben els animals que volen caçar. Per això, són considerats, generalment, un poble primitiu.

De la mateixa manera que amb els pintupi, els esquimals són coneguts per tenir una gran quantitat de noms per referir-se a la neu i el glaç.

Per refutar aquestes creences, Tuson exposa que els modistes tenen també una gran varietat de noms

per designar els distints tipus de teixits, i no són considerats primitius. Per acabar amb aquest prejudici, també ens fa veure que nosaltres utilitzem molt noms per referir-nos a la pluja.

Un altre exemple és el que diu Gary N. Palmer: els parlants de la llengua papago d'Arizona utilitzen el marcador /s/, que fa el mateix paper que el nostre "m'han dit que..." o "diuen que..."

Amb el xinès, una llengua considerada "poc filosòfica" s'han elaborat conceptes tan abstractes com el yin i el yang.

En swahili, parlat a l'Àfrica Oriental, s'utilitza el prefix /u-/ per a la classe de noms abstractes, que fa la mateixa funció que el nostre /-tat/ (generositat).

Cap. 12 "Hi ha llengües que han perdut el tren de la modernitat"

Tema: La modernitat en la llengua, es possible que existeixi, o no?

Resum: La modernitat, damunt moltes associacions que li donam, s'ha de relacionar legítimament amb els guanys inqüestionables en educació, sanitat, mitjans de comunicació,... La distinció entre llengües "antigues" i "modernes" no pot tenir cap sentit ni justificació. Les persones que fan aquesta afirmació volen dir que a n'enquestes llengües els hi falten paraules com *software*, *bit*, inflació,... Cal tenir present que totes les llengües tenen mecanismes necessaris per a la creació lèxica, i que si fessin falta aquestes paraules o de per escudes es durien a terme aquests mecanismes.

a. En què consisteix la modernitat per a Tuson? Quin argument exposa en contra del prejudici "llengües antigues i modernes"?

Tuson expressa que la modernitat no és el concepte que tenim o que se li atribueix en aquest prejudici. Per a Tuson la modernitat consisteix en l'avanç de la societat en general ("s'ha d'associar amb els guanys inqüestionables en educació, sanitat,..."). L'argument de Tuson respecte llengües antigues i modernes és que no hi ha llengües antigues, sinó que el que hi ha són llengües modernes (que són les existents), ja que totes les llengües han anat canviant respecte com eren en el passat.

b. Què vol dir amb l'expressió "les llengües són artilugis molt flexibles"?

Que les llengües no tenen problemes per crear nou lèxic, tenen tot un seguit de mecanismes i eines per fer-ho. Amb això explica que la falta de lèxic d'una llengua no és que no sigui moderna (a diferència del que pensa molta gent).

c. Quina és la situació lingüística d'Europa? Com resoldrem el problema europeu de les llengües?

Això està molt relacionat amb l'apartat anterior: totes les llengües fan els canvis que els fan falta per introduir paraules, nous significats,... i això és el que fa que es mantinguin dins la modernitat. Es a dir, que tota llengua activa es moderna, està dins la xarxa de la modernitat.

Cap. 13. "On anirem a parar amb aquestes llengües locals?"

Tema: Totes les llengües parteixen d'un origen local, fins i tot les més esteses en l'actualitat.

Resum: La pregunta inicial és una invitació a la deserció i també una mostra monumental d'ignorància històrica. Segles enrere, l'anglès va ser la llengua d'un grupet de germànics en aquella època primerenca. Així va passar amb totes les llengües.

La condició habitual de les llengües és la localitat, que no és una dimensió absolutament natural. Com diu Juan Carlos Moreno, aquestes llengües expandides han tingut un origen humil "absolutamente todas las

lenguas grandes de la actualidad proceden de variedades lingüísticas locales”. És a dir, l'extensió d'una llengua es produeix per factors aliens a la llengua mateixa, és a causa de fets històrics que una llengua deixa de ser local i es menja el món.

Per fer morir les llengües n'hi ha prou amb la persuasió, amb l'extensió dels prejudicis i amb la promoció de la desigualtat: hi ha llengües més o menys cultes, etc.

Per resoldre aquesta situació cal insistir, rebutjant la idea nefasta que a cada estat només li cal una llengua. La solució només demana imaginació, mitjans i respecte: llengües sense cap restricció al seu lloc, afavorint els contactes promovent la traducció, directe o en diferit i l'aprenentatge lliure de llengües.

a. Què diu el lingüista Juan Carlos Moreno? Hi està d'acord J. Tuson? Quin exemple posa?

“Absolutamente todas las lenguas grandes de la actualidad proceden de variedades lingüísticas locales; y circunstancias políticas, militares, culturales e históricas han hecho que estas lenguas hayan ampliado enormemente su territorio, sus hablantes y su influencia, normalmente a costa de otros muchos dialectos y lenguas menos favorecidos por esas circunstancias” Sí, exposa que l'extensió d'una llengua es produeix per factors aliens a la llengua mateixa. Posa l'exemple Àfrica, on un poble pot tenir una llengua diferent a la del poble veí. Aquests pobles s'entenen gràcies a la mediació d'algué que coneix les dues llengües o gràcies a la “lingua franca” que funciona com a vincle comercial o també per mitjà d'una llengua que ha arribat amb l'administració, els militars o els colonitzadors.

b. Per què hi ha llengües que creixen i d'altres que moren?

Les llengües moren degut a la persuasió, amb l'extensió dels prejudicis i amb la promoció de la desigualtat de les llengües, i neixen degut a pobles “civilitzats” que duen la seva llengua a països explotats.

c. Quins és la situació lingüística d'Europa? Com resoldrem el problema europeu de les llengües?

És un espai generós per a les llengües, ja que amb uns 30 estats hi ha vigents unes 60 llengües, més o menys. No hi ha cap problema a resoldre, sinó que cal insistir en el respecte vigorós en vers les llengües de cada lloc, rebutjant la idea nefasta que a cada estat només li cal una llengua.

Cap. 14 "Un estat plurilingüe és molt car de mantenir"

Tema: El respecte a les llengües reflectit en el manteniment econòmic de les mateixes. Una llengua no suposa una despesa econòmica important.

Resum: Aquesta afirmació l'ha feta R. Lodares al seu nou llibre. Les llengües no poden causar cap càrrega econòmica. S'ha de tenir respecte absolut a la diversitat lingüística. No convé anar pel món proposant reduccions de plantilla lingüística, les llengües son drets, igual que menjar, beure,... En aquests aspectes no s'ha de tenir en compte només el gast econòmic que suposen. És per això que hi ha de haver justícia distributiva pel que fa a les diferències lingüístiques.

a. A quin estat es referia l'autor d'aquesta frase? De quina forma el tracta Tuson? Com li rebut?

A l'Estat Espanyol. El tracta amb menyspreu, ja que argumenta en contra d'una forma un poc violenta. Li rebut dient que una llengua no es una cosa que creï moltes despeses, que les llengües s'han de respectar perquè son un dret i que hi ha d'haver una justícia distributiva pel que fa aquestes diferències.

b. Quines obligacions tenen els estats? Què els reclama en Tuson?

Els estats tenen l'obligació de repartir el pressupost en els diferents àmbits, i Tuson li rebut dient que les llengües també han de rebre aquesta part, ja que son tan importants com l'educació, la sanitat,...

Cap. 15 "Cal deixar que les llengües s'ho facin totes soles"

Tema: Les llengües com entitats "vives", necessiten ajuda per no desaparèixer o esdevenir altres llengües.

Resum: Una idea com aquesta és idíl·lica i, alhora, mortífera. Idíl·lica perquè pressuposa que totes les llengües tindrien els mateixos recursos i possibilitats de supervivència, i és una idea mortífera perquè és clar que això darrer no és veritat: hi ha llengües que tenen un futur llarg i sense núvols; d'altres no tenen cap més futur que la vida precària dels parlants més vells.

La postura liberal del “ja s'ho faran” és una acció directa per tal de tallar-hi qualsevol assistència.

Una llengua pot perdre lèxic o pot veure's aclaparada per un vocabulari forani per a tot de situacions i objectes que venen amb una altra llengua. També pot passar que el sistema vocàlic llisqui cap el de una llengua diferent o que determinades estructures sintàctiques s'ajustin a les de una altra llengua. El resultat de tot això és que una llengua esdevé una altra llengua.

Les llengües no són obres d'un passat llunyà que mai més no tornarà. Les llengües encara són realitats vives és a més el mecanisme privilegiat que ens permet sortir de l'aïllament.

És clar que cal d'intervenir en matèria de llengües com, d'altra banda, cal també actuar en l'àmbit de l'educació i la sanitat. I és clar que cal dotar amb mitjans totes les iniciatives la vida plural dels humans. La independència i bona salut d'una llengua és referma i manifesta si pot assumir sense restriccions, totes les funcions que li són previstes.

Les llengües no són més que les manifestacions úniques i imprescindibles de la nostra condició humana. I noi hauríem pas de consentir que, al final de la història, només ressones una veu monòtona i insensible en un món sense relleu.

a. Quins perills té una llengua minoritzada? Què pot perdre?

Les llengües minoritzades tenen el perill que, si “deixam que s'ho facin soles”, no se'n sortiran i acabaran per desaparèixer. D'aquesta manera, si no es fa res per conservar-les i mantenir-les, poden perdre lèxic, poden veure's acaparades per un vocabulari d'una altra llengua, pot passar que el sistema vocàlic es desplaci cap al d'una altra llengua, que algunes estructures sintàctiques es corresponguin a les d'altres llengües,...

b. Quins valors tenen les llengües? Per què cal protegir-les?

Les llengües són realitats vives mantingudes per grups de persones, que ens permeten sentir com formam part d'una cultura única, dins la immensitat de la espècie humana.

Cal protegir-les perquè la vida humana és inseparable de la condició lingüística. Així, és necessari actuar per mantenir les llengües de la mateixa manera que es fa amb aspectes d'educació, de sanitat, etc.

c. Què significa que una llengua tenguí “bona salut”? Què s'ha de fer per aconseguir-ho?

Que una llengua tenguí bona salut significa que pot assumir totes les funcions previstes, sense cap tipus de restricció: de formulacions científiques a la conversa intranscendent; de la parla col·loquial als discursos més elaborats.

Per aconseguir-ho cal que la llengua estigui present en tots els espais possibles dintre del seu territori històric. Per tant, és necessari l'ensenyament de la llengua a tots els nivells, el seu ús en la vida laboral i comercial, que s'utilitzi en qualsevol tipus d'institucions, en els carrers, que els mitjans de comunicació en facin ús, etc. Si la llengua no pot accedir a aquests dominis, llavors deixarà de ser parlada amb relativa facilitat.

d. Per què són tan importants les llengües?

Primerament, cal remarcar que el llenguatge és la qualitat distintiva i pròpia de la humanitat, per la qual cosa, la seva desaparició significaria el final de la condició *sapiens*. Llavors, les llengües, que són imprescindibles pel llenguatge (sense llengua no hi ha llenguatge), formen part també d'aquesta dimensió humana. A més, cada llengua és una manera de veure el món, de manera que quan se'n perd una, es perd també un punt de vista de veure la realitat. Per tant, és fonamental evitar que desapareguin llengües i que n'hi hagi només una de global, ja que això reduiria el nombre de perspectives amb què es veu el món, deixant-ne només una.